

رابطه سواد رسانه‌ای با رضایت تحصیلی از طریق مشغولیت تحصیلی و پیوند اجتماعی با مدرسه در دانش‌آموزان دوره متوسطه شهر ارومیه

منصوره شیخ‌الاسلامی^۱
رقیه وحدت^۲

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه سواد رسانه‌ای با رضایت تحصیلی از طریق مشغولیت تحصیلی و پیوند اجتماعی با مدرسه انجام شد. این پژوهش مقطعی از نوع همبستگی بود. جامعه پژوهش همه دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان ارومیه در سال تحصیلی ۱۳۹۶-۹۷ بودند که از میان آنان ۳۸۰ نفر با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه‌های سواد رسانه‌ای (فلسفی، ۱۳۹۳)، رضایت تحصیلی (لنت و همکاران، ۲۰۰۵)، مشغولیت تحصیلی (تینیو، ۲۰۰۹) و پیوند اجتماعی با مدرسه (مادوکس و پرینز، ۲۰۰۳) بودند. داده‌ها با روش تحلیل مسیر به کمک نرم‌افزارهای SPSS-۲۱ و LISREL-۸۸ تحلیل شدند. نتایج نشان داد سواد رسانه‌ای بر مشغولیت تحصیلی، پیوند اجتماعی با مدرسه و رضایت تحصیلی دانش‌آموزان تاثیر مستقیم مثبت و معنادار داشت. همچنین مشغولیت تحصیلی و پیوند اجتماعی با مدرسه بر رضایت تحصیلی دانش‌آموزان تاثیر مستقیم مثبت و معنادار داشتند. علاوه بر آن سواد رسانه‌ای از طریق هر دو متغیر مشغولیت تحصیلی و پیوند اجتماعی با مدرسه بر رضایت تحصیلی دانش‌آموزان تاثیر غیرمستقیم مثبت و معنادار داشتند ($P > 0/01$). بنابراین نتایج حاکی از تاثیر مثبت سواد رسانه‌ای، مشغولیت تحصیلی و پیوند اجتماعی با مدرسه در افزایش رضایت تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشند.

واژه‌های کلیدی: سواد رسانه‌ای، رضایت تحصیلی، مشغولیت تحصیلی، پیوند اجتماعی با مدرسه

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه علوم تربیتی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران
۲. استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران (نویسنده مسئول) R.vahdat_77@yahoo.com

مقدمه

موفقیت دانش‌آموزان نقش مهمی در موفقیت نظام آموزش و پرورش دارد و یکی از عوامل موثر در موفقیت دانش‌آموزان، مساله رضایت تحصیلی^۱ آنهاست (دافی، داگلاس و اوتین^۲، ۲۰۱۵). رضایت تحصیلی حالت عاطفی دلپذیری است که در نتیجه وضعیت شخصی دانش‌آموز ایجاد می‌شود. به عبارت دیگر رضایت از همه برنامه‌های موجود در رشته انتخابی و رضایت از رابطه با معلم و همکلاسی‌ها به‌عنوان رضایت تحصیلی تعریف می‌شود (بیدختی، جعفری، نوروزی و خسروی‌نیا، ۱۳۹۱). رضایت تحصیلی تابع عملکرد ذهنی و انتظارات افراد است. به همین دلیل هرگونه احساس خوشایندی که نتیجه مقایسه عملکرد ذهنی دانش‌آموزان با انتظارات آنان از تحصیل باشد، رضایت تحصیلی نامیده می‌شود (دافی، الان و دیک^۳، ۲۰۱۱). رضایت تحصیلی مهمترین عامل کیفیت یادگیری است و می‌تواند به‌واسطه لذت تحصیل آموزش اثربخش را ایجاد کند (توپالا^۴، ۲۰۱۴).

عوامل بسیاری با رضایت تحصیلی رابطه دارند و یکی از عوامل مرتبط با آن مشغولیت تحصیلی^۵ می‌باشد. مشغولیت تحصیلی به معنای تمایل به مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های روزانه مدرسه از قبیل شرکت در کلاس‌ها، انجام تکالیف کلاسی و دنبال کردن دستورات معلم می‌باشد (هاگس و کائو^۶، ۲۰۱۸). این سازه به کیفیت تلاشی که دانش‌آموزان صرف فعالیت‌های هدفمند آموزشی می‌کنند تا به‌صورت مستقیم به نتایج مطلوب دست یابند، اشاره دارد (نیورتیلا، کیتونن و لانکا^۷، ۲۰۱۵). مشغولیت تحصیلی نوعی سرمایه‌گذاری روانشناختی و تلاش مستقیم برای یادگیری، فهمیدن و تسلط در دانش، مهارت‌ها و هنرهایی است که در واقع فعالیت‌های تحصیلی برای ارتقای آنها صورت می‌گیرد (روسی، روسلی و ییپ^۸، ۲۰۱۷). نتایج پژوهش‌ها حاکی از تاثیر مشغولیت تحصیلی بر رضایت تحصیلی می‌باشد. برای مثال عمادی و فرشچی (۱۳۹۴) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که بین مشغولیت تحصیلی و دستاوردهای تحصیلی (از جمله موفقیت و رضایت تحصیلی) دانشجویان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. در پژوهشی دیگر سیارا و سیراب^۹ (۲۰۰۸) گزارش کردند که مشغولیت تحصیلی نمرات بالاتری کسب کردند و از وضعیت تحصیلی خود رضایت بیشتری داشتند.

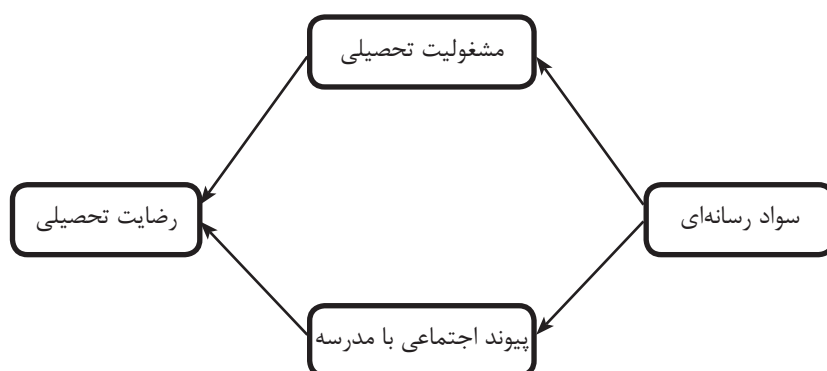
یکی دیگر از عوامل مرتبط با رضایت تحصیلی، پیوند اجتماعی با مدرسه^{۱۰} می‌باشد. پیوند اجتماعی با مدرسه به روابط اجتماعی دانش‌آموز با مدرسه اشاره دارد و به‌عنوان یک مولفه از محیط مدرسه تعریف می‌شود که احساس تعلق به مدرسه و پذیرفته شدن به‌وسیله دیگران را افزایش می‌دهد (یانگ و انیون^{۱۱}، ۲۰۱۶). این سازه حس دلبستگی و تعهد دانش‌آموزان به مدرسه است و دربرگیرنده تجربه‌های دانش‌آموز از مورد توجه قرار گرفتن در مدرسه و داشتن حس نزدیکی به کارکنان و محیط مدرسه

1. Academic Satisfaction
2. Duffy, Douglass & Autin
3. Duffy, Allan & Dik
4. Topala
5. Academic Engagement
6. Hughes & Cao
7. Nurttala, Ketonen & Lonka
8. Rossi, Rosli & Yip
9. Sciarra & Seirup
10. Social Bonding with School
11. Yang & Anyon

است (لوکاس، ریپرگر-شوهلر و هورتون^۱، ۲۰۰۹). متغیر پیوند اجتماعی با مدرسه برگرفته از نظریه پیوند اجتماعی است که در آغاز برای بیان عدم پیروی از قوانین مطرح شد که بر اساس این نظریه علت عدم رعایت و پیروی از قوانین پیوندهای قطع شده با خانواده، دوستان و جامعه بود (ساباتین، لپولد و کینز^۲، ۲۰۱۷). پیوند اجتماعی میان دانش‌آموزان و مدارس زمانی قوی‌تر می‌شود که دانش‌آموز قوانین مدرسه را منصف و به حق تصور کند، فعالانه در فعالیت‌های مدرسه مشارکت کرده و تجارب مدرسه را رضایت‌بخش و لذت‌بخش احساس کند (استیوارت^۳، ۲۰۰۳). نتایج پژوهش‌ها حاکی از تاثیر پیوند اجتماعی با مدرسه بر رضایت تحصیلی می‌باشد. برای مثال هاشمی، واحدی و محبی (۱۳۹۴) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که پیوند با مدرسه و والدین و رضایت تحصیلی رابطه مستقیم مثبت و معنادار داشتند. در پژوهشی دیگر السنر، لپولد و گرینبرگ^۴ (۲۰۱۱) گزارش کردند که پیوند با مدرسه نقش مهمی در کاهش مشکلات رفتاری دانش‌آموزان در مدرسه و افزایش رضایت تحصیلی آنان داشت. یکی دیگر از عوامل مرتبط با رضایت تحصیلی، سواد رسانه‌ای^۵ می‌باشد. سواد رسانه‌ای توانایی تعبیر و ایجاد مفاهیم شخصی از صدها و شاید هزاران نماد آوایی و دیداری است که هر روز از طریق رادیو، تلویزیون، رایانه، روزنامه و سایر شبکه‌های ارتباطی دریافت می‌کنیم (جانگ و کیم^۶، ۲۰۱۸). سواد رسانه‌ای یک نوع درک متکی بر مهارت است که می‌توان بر اساس آن انواع رسانه‌ها را از یکدیگر تمیز داد و انواع تولیدات رسانه‌ای را از یکدیگر تفکیک کرد (شکرخواه، ۱۳۸۵). سواد رسانه‌ای مجموعه‌ای از چشم‌اندازها است که ما به‌طور فعالانه هنگام قرار گرفتن در معرض رسانه‌ها از آنها استفاده می‌کنیم تا معنای پیام‌ها را درک کنیم (فقیه‌آرام و ابراهیمی، ۱۳۹۶). افرادی که از سطح سواد رسانه‌ای نسبتاً پایینی برخوردار هستند امکان محافظت از خود در برابر رسانه برای آنان مشکل است و متقابلاً افرادی که از سطح سواد رسانه‌ای بالایی برخوردار هستند به محض اینکه رسانه به‌طور تدریجی معنی زندگی را برای آنان تعریف می‌کند، رفتارها، نگرش‌ها و احساسات آنها تغییر نمی‌کند و چنین افرادی قادر خواهند بود به تدریج تعاریفی را که رسانه برای آنها از دنیای اطراف ایجاد کرده را از بین ببرند و برنامه رسانه را با عقاید خود جایگزین کنند (ارساند و ملاندر^۷، ۲۰۱۶). نتایج پژوهش‌ها حاکی از تاثیر سواد رسانه‌ای بر مشغولیت تحصیلی، پیوند اجتماعی با مدرسه و رضایت تحصیلی می‌باشد. برای مثال تاجیک اسماعیلی و رمضانلو (۱۳۹۵) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که بین سواد رسانه‌ای و رضایت‌مندی از اخبار رابطه مستقیم وجود دارد. در پژوهشی دیگر دهقان شاد و محمودی کوکنده (۱۳۹۰) گزارش کردند که بین سواد رسانه‌ای و رضایت تحصیلی رابطه وجود دارد و آموزش سواد رسانه‌ای ضروری می‌باشد. همچنین محمدی و محمدی (۱۳۹۵) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که سواد رسانه‌ای نقش مهمی در پیشرفت و مشغولیت تحصیلی داشت. در پژوهشی دیگر رضایی بایندر (۱۳۸۲) گزارش کرد که سواد رسانه‌ای نقش مهمی در پرورش بر مشغولیت و پیوند اجتماعی با مدرسه و کاهش رفتارهای ناهنجار داشت. جزینی، تقوی و نوروزی (۱۳۹۶) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که فناوری اطلاعات و ارتباطات (سواد رسانه‌ای) نقش مهمی در ارتقاء مشارکت اجتماعی (پیوند اجتماعی با مدرسه) داشت.

1. Loukas, Ripperger-Suhler & Horton
2. Sabatine, Lippold & Kainz
3. Stewart
4. Oelsner, Lippold & Greenberg
5. Media Literacy
6. Jang & Kim
7. Aarsand & Melander

رضایت تحصیلی نقش مهمی در سایر ویژگی‌های تحصیلی دارد و پژوهش‌های زیادی به بررسی جنبه‌های مختلف آن پرداختند، اما هیچ پژوهشی به بررسی تاثیر سواد رسانه‌ای، مشغولیت تحصیلی و پیوند اجتماعی با مدرسه بر آن نپرداخته است. همچنین با توجه به نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در زندگی دانش‌آموزان و اینکه اکثر مدارس هوشمندسازی شدند، لذا بررسی نقش سواد رسانه‌ای بر رضایت تحصیلی و حتی بر مشغولیت تحصیلی و پیوند اجتماعی با مدرسه مهم و ضروری می‌باشد. علاوه بر آن با توجه به نتایج این پژوهش می‌توان بر اساس سواد رسانه‌ای راهکارهایی برای ارتقاء رضایت تحصیلی دانش‌آموزان ارائه کرد. در نتیجه با توجه به وجود پژوهش‌های اندک درباره تاثیر سواد رسانه‌ای بر سایر متغیرها و لزوم پژوهش در این زمینه، پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه سواد رسانه‌ای با رضایت تحصیلی از طریق مشغولیت تحصیلی و پیوند اجتماعی با مدرسه انجام شد. بنابراین مدل پژوهش به شکل زیر می‌باشد.

نمودار ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش پژوهش

این پژوهش مقطعی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش همه دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان ارومیه در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ بودند که از میان آنان ۳۸۰ نفر با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای انتخاب شدند. در این روش نمونه‌گیری پس از مشخص شدن جنسیت و دوره تحصیلی دانش‌آموزان به همان نسبت نمونه انتخاب شد. روند اجرای پژوهش به این صورت بود که پس از تصویب پایان‌نامه به اداره‌های آموزش و پرورش شهرستان ارومیه مراجعه و پس از بیان هدف پژوهش، اجازه پژوهش گرفته شد. سپس لیست مدارس به تفکیک جنسیت و دوره تحصیلی تهیه و اقدام به نمونه‌گیری شد. در نهایت به مدارس مراجعه و پس از بیان اصل رازداری و محرمانه ماندن اطلاعات شخصی و دریافت رضایت‌نامه شرکت در پژوهش پرسشنامه‌ها توسط دانش‌آموزان تکمیل شد. داده‌ها با کمک ابزارهای زیر جمع‌آوری شدند:

پرسشنامه سواد رسانه‌ای^۱: این پرسشنامه توسط فلسفی در سال ۱۳۹۳ طراحی شد. این ابزار دارای ۲۲ گویه است که با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (۱=کاملاً مخالفم تا ۵=کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شود. نمره ابزار از طریق مجموع نمره گویه‌ها به دست می‌آید، لذا دامنه نمرات بین ۲۲ تا ۱۱۰ است و نمره بالاتر به معنای سواد رسانه‌ای بیشتر می‌باشد. فلسفی (۱۳۹۳) روایی ابزار را با نظر اساتید و کارشناسان تایید و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۵ گزارش کرد. در پژوهش حاضر

پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۳ محاسبه شد.

پرسشنامه رضایت تحصیلی^۱: این پرسشنامه توسط لنت، سینگلی، شیو، گیانور، برنر و تریستمان^۲ در سال ۲۰۰۵ طراحی شد. این ابزار دارای ۷ گویه است که با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (۱=کاملاً مخالفم تا ۵=کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شود. نمره ابزار از طریق مجموع نمره گویه‌ها به دست می‌آید، لذا دامنه نمرات بین ۷ تا ۳۵ است و نمره بالاتر به معنای رضایت تحصیلی بیشتر می‌باشد. لنت و همکاران (۲۰۰۵) روایی همگرا ابزار را با پرسشنامه رضایت از زندگی تایید و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۶ گزارش کردند. همچنین هاشمی و همکاران (۱۳۹۴) پایایی ابزار را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۲ گزارش کردند. در پژوهش حاضر پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۵ محاسبه شد. پرسشنامه مشغولیت تحصیلی^۳: این پرسشنامه توسط تینیو^۴ در سال ۲۰۰۹ طراحی شد. این ابزار دارای ۱۰۲ گویه است که با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (۱=هرگز تا ۵=همیشه) نمره‌گذاری می‌شود. نمره ابزار از طریق مجموع نمره گویه‌ها به دست می‌آید، لذا دامنه نمرات بین ۱۰۲ تا ۵۱۰ است و نمره بالاتر به معنای مشغولیت تحصیلی بیشتر می‌باشد. تینیو (۲۰۰۹) روایی سازه ابزار را تایید و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ گزارش کرد. همچنین فولادوند، سلطانی، فتحی آشتیانی و شعاعی (۱۳۹۱) روایی ابزار را با روش تحلیل عاملی تاییدی، تایید و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۶ گزارش کردند. در پژوهش حاضر پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ محاسبه شد.

پرسشنامه پیوند اجتماعی با مدرسه^۵: این پرسشنامه توسط مادوکس و پرینز^۶ در سال ۲۰۰۳ طراحی شد. این ابزار دارای ۴۰ گویه است که با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (۱=هرگز تا ۵=همیشه) نمره‌گذاری می‌شود. نمره ابزار از طریق مجموع نمره گویه‌ها به دست می‌آید، لذا دامنه نمرات بین ۴۰ تا ۲۰۰ است و نمره بالاتر به معنای پیوند اجتماعی بیشتر با مدرسه می‌باشد. مادوکس و پرینز (۲۰۰۳) روایی محتوا و سازه ابزار را تایید و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۶ گزارش کردند. همچنین رضایی شریف، حجازی، قاضی طباطبایی و اژه‌ای (۱۳۹۳) روایی محتوا، پیش‌بین و سازه ابزار را تایید و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۳ گزارش کردند. در پژوهش حاضر پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۱ محاسبه شد.

داده‌ها در دو سطح توصیفی و استنباطی به کمک نرم‌افزارهای SPSS-۲۱ و LISREL-۸,۸ تحلیل شدند. در سطح توصیفی از شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکندگی برای توصیف متغیرها و در سطح استنباطی از تحلیل مسیر برای آزمون فرض‌های آماری استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

شرکت‌کنندگان ۳۸۰ دانش‌آموز (۱۸۷ دختر و ۱۹۳ پسر) بودند؛ به‌طوری که ۱۸۱ نفر در دوره اول متوسطه (۴۷/۶۳٪) و ۱۹۹ نفر در دوره دوم متوسطه (۵۲/۳۷٪) مشغول به تحصیل بودند. همچنین از میان آنان ۶۶ نفر در پایه هفتم (۱۷/۳۷٪)، ۵۹ نفر در پایه هشتم (۱۵/۵۳٪)، ۵۵ نفر در پایه نهم (۱۴/۴۷٪)، ۷۳ نفر در پایه دهم (۱۹/۲۱٪)، ۶۷ نفر در پایه یازدهم (۱۷/۶۳٪) و ۶۰ نفر در پایه دوازدهم

1. Academic Satisfaction Questionnaire
2. Lent, Singley, Sheu, Gainor, Brenner & Treistman
3. Academic Engagement Questionnaire
4. Tinio
5. Social Bonding with School Questionnaire
6. Maddox & Prinz

(۱۵/۷۹٪) مشغول به تحصیل بودند. در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی میانگین، انحراف معیار، کمترین مقدار، بیشترین مقدار، کجی و کشیدگی متغیرهای پژوهش ارائه شد.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در دانش‌آموزان

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کمترین مقدار	بیشترین مقدار	کجی	کشیدگی
سواد رسانه‌ای	۵۳/۳۴۲	۲۳/۹۶۱	۲۲	۱۰۴	۰/۵۵۵	-۰/۸۳۲
مشغولیت تحصیلی	۲۳۱/۵۶۸	۷۰/۷۹۲	۱۰۲	۳۸۸	۰/۵۲۵	-۰/۳۶۴
پیوند اجتماعی با مدرسه	۹۰/۹۳۹	۲۵/۷۲۹	۴۲	۱۵۷	۰/۴۶۱	-۰/۳۳۱
رضایت تحصیلی	۲۲/۵۴۴	۵/۸۶۸	۱۰	۳۵	-۰/۳۶۸	-۰/۳۳۸

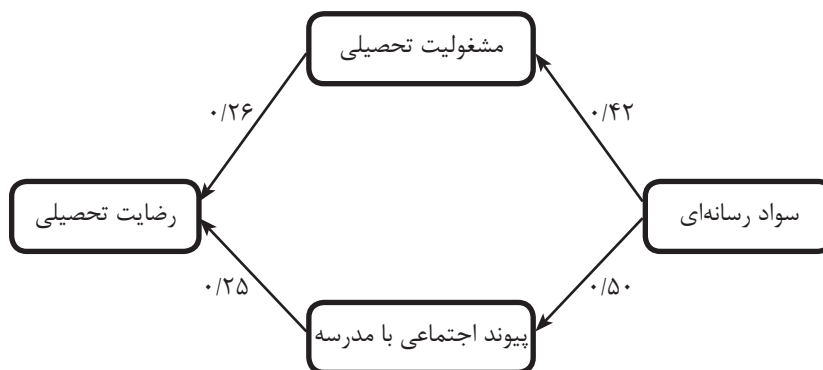
در جدول ۲ نتایج شاخص‌های توصیفی متغیرهای سواد رسانه‌ای، مشغولیت تحصیلی، پیوند اجتماعی با مدرسه و رضایت تحصیلی دانش‌آموزان قابل مشاهده است. در جدول ۲ نتایج ضرایب همبستگی متغیرهای سواد رسانه‌ای، مشغولیت تحصیلی، پیوند اجتماعی با مدرسه و رضایت تحصیلی دانش‌آموزان ارائه شد.

جدول ۲. ضرایب همبستگی سواد رسانه‌ای، مشغولیت تحصیلی، پیوند اجتماعی با مدرسه و رضایت تحصیلی دانش‌آموزان

متغیرها	۱	۲	۳	۴
۱. سواد رسانه‌ای	۱			
۲. مشغولیت تحصیلی	۰/۴۲۴**	۱		
۳. پیوند اجتماعی با مدرسه	۰/۵۰۱**	۰/۶۹۹**	۱	
۴. رضایت تحصیلی	۰/۲۸۴**	۰/۲۵۶**	۰/۲۴۷**	۱

$p < 0.01$ ***

با توجه به نتایج جدول ۲، سواد رسانه‌ای ($r=0.284$)، مشغولیت تحصیلی ($r=0.256$) و پیوند اجتماعی با مدرسه ($r=0.247$) با رضایت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنادار داشتند. رابطه سایر متغیرها قابل مشاهده می‌باشد. در نمودار ۲ مدل برازش شده رابطه سواد رسانه‌ای با رضایت تحصیلی از طریق مشغولیت تحصیلی و پیوند اجتماعی با مدرسه دانش‌آموزان به همراه ضرایب استاندارد مسیره‌ها ارائه شد.

نمودار ۲. مدل برازش شده پژوهش

با توجه به نتایج نمودار ۲، مسیر سواد رسانه‌ای به مشغولیت تحصیلی ($\beta=0/42$, $T=9/10$) و پیوند اجتماعی با مدرسه ($\beta=0/50$, $T=11/24$)، مسیر مشغولیت تحصیلی به رضایت تحصیلی ($\beta=5/14$, $T=5/14$) و مسیر پیوند اجتماعی با مدرسه به رضایت تحصیلی ($\beta=0/25$, $T=4/96$) دانش‌آموزان معنادار می‌باشد. در جدول ۳ نتایج شاخص‌های برازندگی مدل برازش شده رابطه سواد رسانه‌ای با رضایت تحصیلی از طریق مشغولیت تحصیلی و پیوند اجتماعی با مدرسه دانش‌آموزان ارائه شد.

جدول ۳. شاخص‌های برازندگی مدل برازش شده

شاخص‌های برازندگی	GFI	AGFI	RMSEA	NFI	IFI	CFI
مقدار	۰/۹۸	۰/۸۶	۰/۰۰۳	۰/۹۱	۰/۹۱	۰/۹۱
حد پذیرش	۰/۹۵ یا بیشتر	۰/۸۰ یا بیشتر	کمتر از ۰/۰۵	۰/۹۰ یا بیشتر	۰/۹۰ یا بیشتر	۰/۹۰ یا بیشتر
	برازش خیلی خوب	برازش قابل قبول	برازش خیلی خوب	برازش خوب	برازش خوب	برازش خوب

با توجه به نتایج جدول ۳، شاخص نیکویی برازش (GFI) با مقدار ۰/۹۸ برازش خیلی خوب، شاخص نیکویی برازش اصلاح شده (AGFI) با مقدار ۰/۸۶ برازش قابل قبول، شاخص ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) با مقدار ۰/۰۰۳ برازش خیلی خوب، شاخص برازش هنجار شده (NFI) با مقدار ۰/۹۱ برازش خوب، شاخص برازش فزاینده (IFI) با مقدار ۰/۹۱ برازش خوب و شاخص برازش مقایسه‌ای (CFI) با مقدار ۰/۹۱ برازش خوب مدل را نشان دادند. در جدول (۴-۸) نتایج فرضیه‌های پژوهش ارائه شد.

جدول ۴. نتایج فرضیه‌های پژوهش

فرضیه‌ها	ضریب مسیر	T	P	نتیجه
۱- سواد رسانه‌ای بر رضایت تحصیلی تاثیر مستقیم و معنادار دارد.	۰/۲۹	۵/۳۴	۰/۰۱	تایید شد
۲- سواد رسانه‌ای بر مشغولیت تحصیلی تاثیر مستقیم و معنادار دارد.	۰/۴۲	۹/۱۰	۰/۰۱	تایید شد
۳- سواد رسانه‌ای بر پیوند اجتماعی با مدرسه تاثیر مستقیم و معنادار دارد.	۰/۵۰	۱۱/۲۴	۰/۰۱	تایید شد
۴- مشغولیت تحصیلی بر رضایت تحصیلی تاثیر مستقیم و معنادار دارد.	۰/۲۶	۵/۱۴	۰/۰۱	تایید شد
۵- پیوند اجتماعی با مدرسه بر رضایت تحصیلی تاثیر مستقیم و معنادار دارد.	۰/۲۵	۴/۹۶	۰/۰۱	تایید شد
۶- سواد رسانه‌ای از طریق مشغولیت تحصیلی بر رضایت تحصیلی تاثیر غیرمستقیم و معنادار دارد.	۰/۱۱	۳/۰۹	۰/۰۱	تایید شد
۷- سواد رسانه‌ای از طریق پیوند اجتماعی با مدرسه بر رضایت تحصیلی تاثیر غیرمستقیم و معنادار دارد.	۰/۱۳	۳/۲۴	۰/۰۱	تایید شد

با توجه به نتایج جدول ۴، سواد رسانه‌ای بر مشغولیت تحصیلی، پیوند اجتماعی با مدرسه و رضایت تحصیلی دانش‌آموزان تاثیر مستقیم مثبت و معنادار داشت. همچنین مشغولیت تحصیلی و پیوند اجتماعی با مدرسه بر رضایت تحصیلی دانش‌آموزان تاثیر مستقیم مثبت و معنادار داشتند. علاوه بر آن سواد رسانه‌ای از طریق هر دو متغیر مشغولیت تحصیلی و پیوند اجتماعی با مدرسه بر رضایت تحصیلی دانش‌آموزان تاثیر غیرمستقیم مثبت و معنادار داشتند ($P>0/01$).

بحث و نتیجه‌گیری

رضایت تحصیلی دانش‌آموزان یکی از عوامل موثر بر وضعیت تحصیلی آنان است و نقش زیادی در سایر ویژگی‌های تحصیلی و حتی شخصیتی آنها دارد، لذا این پژوهش با هدف بررسی رابطه سواد رسانه‌ای با رضایت تحصیلی از طریق مشغولیت تحصیلی و پیوند اجتماعی با مدرسه انجام شد.

یافته‌ها نشان داد سواد رسانه‌ای بر رضایت تحصیلی تأثیر مستقیم مثبت و معنادار داشت که این نتیجه با نتایج پژوهش‌های قبلی بود (تاجیک اسماعیلی و رمضانلو، ۱۳۹۵؛ دهقان شاد و محمودی کوکنده، ۱۳۹۰). در تبیین این یافته بر مبنای نظر حامدی (۱۳۹۱) می‌توان گفت که رسانه‌ها در دنیای امروز در حیطه فرهنگی دانش‌آموزان رخنه و آنها را در گام‌های پرشتاب اطلاعات محاصره کردند. دانش‌آموزان نیز به میزان زیادی به اطلاعات در حل مسائل روزمره تحصیلی خود نیازمندند و این موضوع سبب می‌شود تا ابزارهای تحلیلی مرتبط با این خوراک اطلاعاتی بیش از پیش ضرورت یابند. همچنین سواد رسانه‌ای به دنبال کسب مهارت در مدیریت اطلاعات، شناخت تأثیرات در استفاده از رسانه‌ها و افزایش پتانسیل دانش‌آموزان در مواجهه و استفاده از رسانه‌ها می‌باشد. بنابراین شناخت و استفاده از رسانه‌ها و داشتن سواد رسانه‌ای به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا محیط پیرامون خود را بهتر بشناسند و مباحث درسی را بهتر یاد بگیرند که این امر سبب افزایش رضایت تحصیلی آنان می‌شود.

دیگر یافته‌ها نشان داد سواد رسانه‌ای بر مشغولیت تحصیلی تأثیر مستقیم مثبت و معنادار داشت که این نتیجه با نتایج پژوهش‌های قبلی بود (محمدی و محمدی، ۱۳۹۵؛ رضایی بایندر، ۱۳۸۲). در تبیین این یافته بر مبنای نظر شاهرخی اسکویی (۱۳۸۶) می‌توان گفت استفاده دانش‌آموزان از رسانه‌های مختلف و فناوری اطلاعات و ارتباطات و دسترسی آنان به منابع اطلاعاتی و در واقع سطح سواد اطلاعاتی دانش‌آموزان در میزان سواد رسانه‌ای آنها موثر است. همچنین هدف آموزش سواد رسانه‌ای دسترسی به رسانه‌ها به‌عنوان ابزارهای درک جامعه برای مشارکت، ارتقای مهارت‌های تحلیل انتقادی، ترغیب افراد برای ایجاد متون رسانه‌ای، خلاقیت و تعامل در حوزه‌های مختلف ارتباطات رسانه به‌منظور تقویت فعالانه توانایی‌های کاربران است. علاوه بر آن امروزه اکثر مدارس همسو با جامعه به رسانه‌های جدید آموزشی مجهز شدند و هنگامی که دانش‌آموزان مدرسه و جامعه را در زمینه رسانه و استفاده از آن همسو می‌بینند، تمایل بیشتری به تحصیل و سایر متغیرهای مرتبط با تحصیل دارند. در نتیجه با افزایش سواد رسانه‌ای میزان مشغولیت تحصیلی دانش‌آموزان افزایش می‌یابد.

یافته‌ها نشان داد سواد رسانه‌ای بر پیوند اجتماعی با مدرسه تأثیر مستقیم مثبت و معنادار داشت که این نتیجه با نتایج پژوهش‌های قبلی بود (جزینی و همکاران، ۱۳۹۶؛ رضایی بایندر، ۱۳۸۲). در تبیین این یافته بر مبنای نظری صبری (۱۳۸۱) می‌توان گفت که سواد رسانه‌ای به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا از انواع رسانه‌ها به‌گونه‌ای هوشمندانه و مفید بهره‌مند شود. سواد رسانه‌ای فن و تکنیکی است که از طریق آن می‌توان به‌عنوان مخاطبی فعال و پویا با پیام‌های رسانه‌ای مواجه شد و در برابر پیام‌های رسانه‌ای قدرت تمیز داشت. هدف سواد رسانه‌ای ایجاد توانایی در افراد برای کنترل برنامه‌ریزی رسانه‌ای است و رسانه‌ها افراد را به‌گونه‌ای تربیت می‌کنند تا زندگی خود را بر اساس زمان پخش برنامه‌های آنها تنظیم کنند. دانش‌آموزانی که مهارت سواد رسانه‌ای خود را توسعه ندهند گرفتار جزر و مد پیام‌های رسانه‌ای می‌شوند و در مقابل دانش‌آموزان توانمند در مهارت سواد رسانه‌ای به خوبی پیام‌های رسانه‌ای را کنترل می‌کنند. امروز رسانه‌ها برای ورود ما به دنیایشان منتظر نمی‌مانند و در عوض پیام‌های خود را به دنیای ما تحمیل می‌کنند. از آنجا که بخش اعظمی از مواجهه با پیام‌های رسانه‌ای توسط خود افراد برنامه‌ریزی نمی‌شود، لذا متوجه نمی‌شوند که تا چه حد در معرض پیام‌های رسانه‌ای قرار دارند، لذا

هدف غائی سواد رسانه‌ای این است که افراد به‌طور آگاهانه در معرض رسانه‌ها و پیام‌های رسانه‌ای قرار دهد. در نتیجه دانش‌آموزانی که دارای سواد رسانه‌ای بیشتر هستند، بهتر می‌توانند رسانه‌ها و پیام‌های آنها را مدیریت کنند و از آنها برای بهبود عملکرد تحصیلی استفاده کنند که این عوامل سبب افزایش رضایت تحصیلی می‌شوند.

یافته‌ها نشان داد مشغولیت تحصیلی بر رضایت تحصیلی تأثیر مستقیم مثبت و معنادار داشت که این نتیجه با نتایج پژوهش‌های قبلی بود (عمادی و فرشچی، ۱۳۹۴؛ سیارا و سیراب، ۲۰۰۸). در تبیین این یافته بر مبنای نظر عمادی و فرشچی (۱۳۹۴) می‌توان گفت که مشغولیت تحصیلی سازه‌ای است که برای درک و تبیین افت و شکست تحصیلی مطرح شده و پایه و اساسی برای تلاش‌های اصلاح‌گرایانه در حوزه تعلیم و تربیت می‌باشد. مشغولیت تحصیلی نشان‌دهنده کیفیت آموزش است و یکی از مفاهیم اساسی در آموزش می‌باشد و نوعی سرمایه‌گذاری روانشناختی و تلاش مستقیم برای یادگیری، فهمیدن و تبحر در دانش، مهارت و هنرهایی است که در واقع فعالیت‌های تحصیلی برای ارتقاء آنها صورت می‌گیرند. به عبارت دیگر مشغولیت تحصیلی به مشارکت فعال یادگیرنده در تکالیف و فعالیت‌های درسی اشاره دارد و عامل مهمی برای پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی است. بنابراین می‌توان گفت هنگامی که دانش‌آموزان فعالانه از طریق افکار، احساسات و اعمال خود در امور یادگیری درگیر می‌شوند، این امر موفقیت آنها را افزایش داده و از ترک تحصیل آنان جلوگیری می‌کند. همچنین بر مبنای نظر فردریکز، بومنفلد و پاریس^۱ (۲۰۰۴) مشغولیت تحصیلی دارای ابعاد رفتاری، عاطفی و شناختی است. مشغولیت رفتاری شامل رفتارهای قابل مشاهده در برخورد با تکالیف است که دارای مولفه‌های تلاش در انجام تکالیف، پایداری در آنها و درخواست کمک از دیگران به هنگام انجام تکالیف می‌باشد. مشغولیت عاطفی شامل جنبه‌های عاطفی تکلیف است که دارای مولفه‌های احساس، ارزش تکلیف و عاطفه است. مشغولیت شناختی شامل انواع فرایندهای پردازش اطلاعات است که جهت یادگیری مورد استفاده قرار می‌گیرد و متشکل از راهبردهای یادگیری شناختی و فراشناختی است. همه ابعاد مشغولیت تحصیلی نقش مهمی در فعالیت‌های مرتبط با مدرسه از جمله رضایت از مدرسه، معلمان، درس‌ها، همکلاس‌ها و غیره دارند. در نتیجه با افزایش مشغولیت تحصیلی دانش‌آموزان میزان رضایت تحصیلی آنان افزایش می‌یابد.

همچنین یافته‌ها نشان داد پیوند اجتماعی با مدرسه بر رضایت تحصیلی تأثیر مستقیم مثبت و معنادار داشت که این نتیجه با نتایج پژوهش‌های قبلی بود (هاشمی و همکاران، ۱۳۹۴؛ السنر و همکاران، ۲۰۱۱). در تبیین این یافته بر مبنای نظر باکوس^۲ (۲۰۱۰) می‌توان گفت پیوند اجتماعی با مدرسه از نظریه کنترل اجتماعی گرفته شده و عناصر پیوند اجتماعی به‌ویژه مدیریت رفتارهای خطرآفرین برای سلامتی سازه محوری نظریه کنترل اجتماعی است. همچنین بر اساس نظر بلوم^۳ (۲۰۰۵) پیوند اجتماعی با مدرسه یا بهبود یافتن رابطه دانش‌آموز با مدرسه مساله‌ای مهم در همه سطوح تحصیلی است، ولی این موضوع در دوره نوجوانی اهمیت بیشتری دارد، به‌طوری که در دهه گذشته متخصصان پرورشی و دست‌اندرکاران سلامت مدرسه به شکلی فزاینده تأکید کردند که پیوند اجتماعی با مدرسه عاملی مهم در کاهش احتمال درگیر شدن نوجوانان در رفتارهای خطرآفرین است و نوجوانانی که در چنین محیط‌های آموزشی حضور دارند، به احتمال کمتری به رفتارهای ناهنجار اجتماعی مثل

1. Fredericks, Blumenfeld & Paris

2. Bakus

3. Blum

زورگویی، فرار از مدرسه، شرکت در نزاع و غیره دست می‌زنند و بیشتر به رفتارهای هنجار از جمله رفتارهای هنجار درسی مثل مطالعه مناسب، شرکت در بحث‌های کلاسی و غیره گرایش دارند که همه این عوامل ابتدا باعث بهبود عملکرد تحصیلی و بالطبع باعث بهبود رضایت تحصیلی می‌شوند.

دیگر یافته‌ها نشان داد سواد رسانه‌ای از طریق مشغولیت تحصیلی بر رضایت تحصیلی تأثیر غیرمستقیم مثبت و معنادار داشت که این نتیجه با نتیجه پژوهش ریحانی، کمری، زارعی و نجاتی (۱۳۹۵) مبنی بر نقش واسطه‌ای هیجانات پیشرفت بین شناخت اجتماعی و رضایت تحصیلی همسو بود. در تبیین تأثیر غیرمستقیم مثبت و معنادار سواد رسانه‌ای از طریق مشغولیت تحصیلی بر رضایت تحصیلی بر مبنای نظر دهقان شاد و محمودی کوکنده (۱۳۹۱) می‌توان گفت امروزه توسعه یافته بودن یک کشور تا اندازه بسیار زیادی تحت تأثیر وجود دستاوردهای تکنولوژیکی و آموزش استفاده بهینه از آن قرار دارد. جوامعی که در آنها این تکنولوژی‌ها بسیار کم و یا اصلاً موجود نیست، توسعه نیافته به حساب می‌آیند و با توجه به اینکه امروزه فضای مجازی مرز بین کشورها را از بین برده، لذا افرادی که از نظر تکنولوژیکی در وضع نامناسب و پایینی قرار داشته باشند از وضعیت موجود احساس نارضایتی خواهند داشت و بالطبع افراد دارای سواد رسانه‌ای بالا از وضعیت موجود احساس رضایت می‌کنند. همچنین مشغولیت تحصیلی تمایل به مشارکت در فعالیت‌های روزانه مدرسه از قبیل شرکت در کلاس‌ها، انجام تکالیف درسی و سایر مباحث مرتبط با درس و مدرسه می‌شود. در نتیجه سواد رسانه‌ای از طریق مشغولیت تحصیلی می‌تواند بر رضایت تحصیلی تأثیر غیرمستقیم و معناداری داشته باشد.

علاوه بر آن یافته‌ها نشان داد سواد رسانه‌ای از طریق پیوند اجتماعی بر مدرسه بر رضایت تحصیلی تأثیر غیرمستقیم مثبت و معنادار داشت که این نتیجه با نتیجه پژوهش هاشمی و همکاران (۱۳۹۴) مبنی بر نقش میانجی‌گری خودکارآمدی تحصیلی بین پیوند با مدرسه و والدین با رضایت تحصیلی و کنترل تحصیلی همسو بود. در تبیین تأثیر غیرمستقیم مثبت و معنادار سواد رسانه‌ای از طریق پیوند اجتماعی با مدرسه بر رضایت تحصیلی بر مبنای نظر دهقان شاد و محمودی کوکنده (۱۳۹۱) می‌توان گفت امروزه آموزش سواد رسانه‌ای از نیازهای اساسی کشورهای در حال توسعه مانند ایران است. در چنین عصری باید کودکان و نوجوانان خود را به تفکر انتقادی مجهز نمایند و این آموزش را باید از دوران مدرسه و در کلاس درس شروع کرد تا در آینده شهروندان آگاه و فعالی باشند. از آنجایی که در هر کشوری نظام آموزش و پرورش متولی اصلی امر تعلیم و تربیت کودکان و نوجوانان است این قاعده در کشور ما نیز مستثنی نیست، خصوصاً زمانی که بخش عمده‌ای از جمعیت کشورمان را کودکان و نوجوانان تشکیل می‌دهند. همچنین پیوند اجتماعی با مدرسه اشاره به ارتباطاتی دارد که فرد با مدرسه و دیگر جنبه‌های زندگی تحصیلی دارد که نقش مهمی در رضایت از مدرسه به‌طور کلی دارند. با توجه به موثر بودن سواد رسانه‌ای بر رضایت تحصیلی و علاوه بر آن موثر بودن پیوند اجتماعی با مدرسه بر رضایت تحصیلی می‌توان انتظار داشت که سواد رسانه‌ای از طریق پیوند اجتماعی با مدرسه بر رضایت تحصیلی تأثیر غیرمستقیم و معناداری داشته باشد.

با توجه به نتایج این پژوهش مسئولان و برنامه‌ریزان برای طراحی برنامه‌هایی جهت بهبود رضایت تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه باید به تأثیر متغیرهای سواد رسانه‌ای، مشغولیت تحصیلی و پیوند اجتماعی با مدرسه توجه کرده و بر اساس آنها برنامه‌های مناسبی برای ارتقاء رضایت تحصیلی دانش‌آموزان طراحی و به کمک متخصصان مجرب و کارآزموده اقدام به اجرای آن کنند. همچنین مشاوران و روانشناسان برای افزایش رضایت تحصیلی دانش‌آموزان می‌توانند میزان سواد رسانه‌ای، مشغولیت تحصیلی و پیوند اجتماعی با مدرسه را افزایش دهند. البته با توجه به نتایج این پژوهش ابتدا

باید میزان سواد رسانه‌ای را آموزش داد.

نخستین محدودیت پژوهش مقطعی بودن آن می‌باشد که نمی‌توان نتایج آن را همانند نتایج پژوهش‌های طولی دانست. محدودیت دیگر استفاده از ابزارهای خودگزارش‌دهی بود که در چنین ابزارهایی معمولاً سوگیری وجود دارد. به‌عنوان آخرین محدودیت می‌توان به عدم توانایی کنترل برخی متغیرهای مزاحم مثل علاقه، انگیزه و تمایل بالای برخی شرکت‌کنندگان و بالعکس پایین بودن آنها در برخی دیگر اشاره کرد. بنابراین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی از پژوهش‌های طولی برای بررسی تغییرات در طی زمان استفاده شود. همچنین استفاده از مصاحبه برای کاهش سوگیری پرسشنامه‌ها می‌تواند راهکار مناسبی باشد. همچنین با توجه به تفاوت‌های جنسیتی پیشنهاد می‌شود این پژوهش در دانش‌آموزان دختر و پسر به تفکیک انجام و نتایج آنها با هم مقایسه شود. علاوه بر آن با توجه به نتایج بررسی تاثیر آموزش سواد رسانه‌ای بر رضایت تحصیلی می‌تواند مفید باشد.

منابع

- بیدختی، علی‌اکبر؛ جعفری، سکینه؛ نوروزی؛ نصراله و خسروی‌نیا، معصومه. (۱۳۹۱). تاثیر سرمایه اجتماعی بر رضایت تحصیلی. دوفصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی آموزشی، ۲(۳): ۱۰۷-۱۳۸.
- تاجیک اسماعیلی، سمیه و رمضانلو، مریم. (۱۳۹۵). رابطه بین سواد رسانه‌ای و میزان رضایت‌مندی از اخبار شبکه‌های سراسری و ماهواره‌ای. فصلنامه وسایل ارتباط جمعی رسانه، ۲۷(۳): ۹۳-۶۷.
- جزینی، علیرضا؛ تقوی، منصور و نوروزی، الهه. (۱۳۹۶). تاثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات در ارتقاء مشارکت اجتماعی شهروندان. نشریه مدیریت شهری، ۴۶: ۴۵۸-۴۴۵.
- حامدی، محمد. (۱۳۹۱). عوامل اجتماعی-فرهنگی مرتبط با سواد رسانه‌ای دانشجویان. فصلنامه مطالعات رسانه‌ای، ۱۹(۷): ۶۵-۷۸.
- دهقان شاد، حوریه و محمودی کوکنده، سیدمحمد. (۱۳۹۱). بررسی ضرورت آموزش سواد رسانه‌ای کودکان و نوجوانان از نگاه متخصصان آموزش و پرورش تهران. مجله مطالعات رسانه‌ای، ۷(۱): ۹۰-۷۷.
- رضایی بایندر، محمدرضا. (۱۳۸۲). بررسی نقش رسانه‌ها در آموزش مهارت‌های شهروندی و رفتارهای مدنی. فصلنامه پژوهش‌های ارتباطی، ۳۳: ۱۴۲-۱۳۱.
- رضایی شریف، علی؛ حجازی، الهه؛ قاضی طباطبایی، محمود و اژه‌ای، جواد. (۱۳۹۳). ساخت و آماده‌سازی پرسشنامه پیوند با مدرسه (SBQ) در دانش‌آموزان. مجله روانشناسی مدرسه، ۳(۱): ۶۷-۵۵.
- ریحانی، محمدباقر؛ کمری، سامان؛ زارعی، رقیه و نجاتی، وحید. (۱۳۹۵). شناخت اجتماعی و رضایت از تحصیل: نقش واسطه‌ای هیجانات پیشرفت. دوفصلنامه شناخت اجتماعی، ۵(۲): ۱۵۲-۱۳۴.
- شاهرخی اسکویی، زهرا. (۱۳۸۷). سواد رسانه‌ای دانشجویان دانشکده فنی مهندسی و علوم اجتماعی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی تهران.
- شکرخواه، یونس. (۱۳۸۵). سواد رسانه‌ای: یک مقاله عقیده‌ای. فصلنامه مطالعاتی و تحقیقاتی وسایل ارتباط جمعی، ۱۷(۴): ۳۲-۲۷.
- صبری، حمید. (۱۳۸۱). آشنایی با دانش ارتباطات. تبریز: انتشارات صبری حلویی.
- عمادی، سیدرسول و فرشچی، فاطمه. (۱۳۹۴). تحلیل همبستگی مشغولیت تحصیلی دانشجویان با دستاوردهای تحصیلی آنها. دوفصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی آموزشی، ۴(۸): ۱۱۵-۱۳۴.
- فقیه‌آرام، بتول و ابراهیمی، زهرا. (۱۳۹۶). رابطه سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی با مهارت‌فراشناختی و خلاقیت دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر. فصلنامه پژوهش‌های ارتباطی، ۲۴(۴):

۱۵۲-۱۲۵.

فلسفی، سیدغلامرضا. (۱۳۹۳). بررسی رابطه سواد رسانه‌ای با سبک زندگی (مورد مطالعه): نوجوانان ۱۵ تا ۱۸ ساله دبیرستانی منطقه شش تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق.

فولادوند، خدیجه؛ سلطانی، مه‌ری؛ فتحی آشتیانی، علی و شعاعی، زهرا. (۱۳۹۱). ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه مشغولیت تحصیلی تینیو. فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی، ۲(۸): ۱۸۲-۱۵۵.

محمدی، فایقه و محمدی، سیروس. (۱۳۹۵). تاثیر سواد رسانه‌ای والدین بر پیشرفت تحصیلی فرزندان. کنفرانس بین‌المللی رویکردهای نوین علوم انسانی در قرن ۲۱، رشت: دانشگاه رشت.

هاشمی، تورج؛ واحدی، شهرام و محبی، مینا. (۱۳۹۴). رابطه پیوند با مدرسه و والدین با رضایت تحصیلی و کنترل تحصیلی: نقش میانجی‌گری خودکارآمدی تحصیلی. دوفصلنامه راهبردهای شناختی در یادگیری، ۳(۵): ۱-۲۰.

- Aarsand, P., & Melander, H. (2016). Appropriation through guided participation: Media literacy in children's everyday lives. *Discourse, Context & Media*, 12: 20-31.
- Bakus, A. S. (2010). The relationship between bullying behaviors and perceived school connectedness among middle school students. PhD. Dissertation, USA: Kent State University.
- Blum, R. W. (2005). School connectedness: Improving the lives of students. Johns Hopkins Bloomberg School of Public Health: Baltimore Publisher.
- Duffy, R. D., Allan, B. A., & Dik, B. J. (2011). The presence of a calling and academic satisfaction: Examining potential mediators. *Journal of Vocational Behavior*, 79(1): 74-80.
- Duffy, R. D., Douglass, R. P., & Autin, K. L. (2015). Career adaptability and academic satisfaction: Examining work volition and self-efficacy as mediators. *Journal of Vocational Behavior*, 90: 46-54.
- Fredericks, J. A., Blumenfeld, P. C., & Paris, A. H. (2004). School engagement: Potential of the concept, state of the evidence. *Review of Educational Research*, 74(1): 59-109.
- Jang, S. M., & Kim, J. K. (2018). Third person effects of fake news: Fake news regulation and media literacy interventions. *Computers in Human Behavior*, 80: 295-302.
- Hughes, J. N., & Cao, Q. (2018). Trajectories of teacher-student warmth and conflict at the transition to middle school: Effects on academic engagement and achievement. *Journal of School Psychology*, 67: 148-162.
- Lent, R. W., Singley, D., Sheu, H., Gainor, K., Brenner, B. R., & Treistman, D. (2005). Social cognitive predictors of domain and life satisfaction: Exploring the theoretical precursors of subjective wellbeing. *Journal of Counseling Psychology*, 52: 429-442.
- Loukas, A., Ripperger-Suhler, K. G., & Horton, K. D. (2009). Examining temporal associations between school connectedness and early adolescent adjustment. *Journal of Youth and Adolescence*, 38(6): 804-812.
- Maddox, S. J. & Prinz, R. J. (2003). School bonding in children and adolescents: Conceptualization, assessment, and associated variables. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 6(1): 31-49.
- Nurttala, S., Ketonen, E., & Lonka, K. (2015). Sense of competence and optimism as resources to promote academic engagement. *Social and Behavioral Sciences*, 171: 1017-1026.
- Oelsner, J., Lippold, M. A., & Greenberg, M. T. (2011). Factors influencing the development of school bonding among middle school students. *Journal of Early Adolescence*, 31(3): 463-487.
- Rossi, F., Rosli, A., & Yip, N. (2017). Academic engagement as knowledge co-production and implications for impact: Evidence from knowledge transfer partnerships. *Journal of Business*

- Research, 80: 1-9.
- Sabatine, E., Lippold, M., & Kainz, K. (2017). The unique and interactive effects of parent and school bonds on adolescent delinquency. *Journal of Applied Developmental Psychology, 53*: 54-63.
- Sciarra, D. T., & Seirup, H. J. (2008). The multidimensionality of school engagement and math achievement among racial groups. *Professional School Counseling, 11*(4): 218-228.
- Stewart, E. A. (2003). School social bonds, school climate, and school misbehavior: a multilevel analysis. *Justice Quarterly, 20*(3): 575-604.
- Tinio, M. F. O. (2009). Academic engagement scale for grade school students. *The Assessment Handbook, 2*, 64-75.
- Topala, I. (2014). Attitudes towards academic learning and learning satisfaction in adult students. *Social and Behavioral Sciences, 142*: 227-234.
- Yang, J., & Anyon, Y. (2016). Race and risk behaviors: The mediating role of school bonding. *Children and Youth Services Review, 69*: 39-48.